ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

परीक्षा - शिक्षा

कालावधिः - होरात्रयम् **अङ्काः - १००**

आषाढः - विलम्बिसंवत्सरः **जूलै - २०१८**

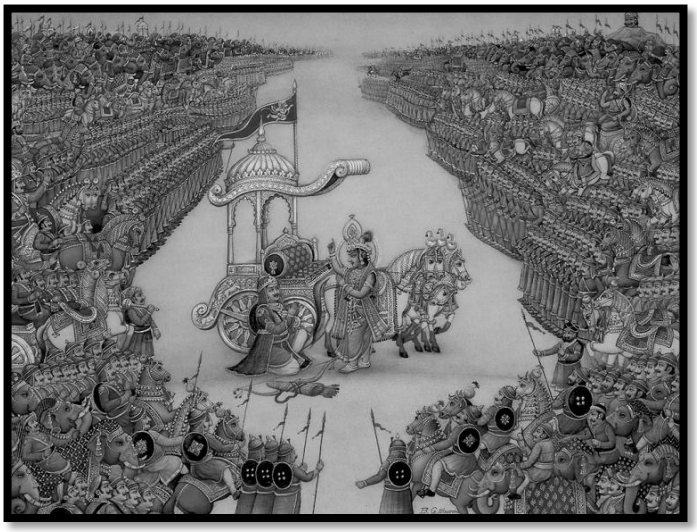

॥ भवितव्यानां द्वाराणि भवन्ति सर्वत्र ॥

नाम _____

(full name with initials / surname)

जङ्गमदूरवाणी सं. (Mobile. No.) _____

पञ्जीकरणसङ्ख्या(Regn. No.) _____

वासप्रदेशः (Res. Area) _____

परीक्षाकेन्द्रम् (Exam centre)_____---

अवधेयम् - द्वितीयतृतीयभागस्थ-प्रश्नानां उत्तराणि (Part II & III) उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमो भागः

I) (अ) अधः दत्तानां कृदन्तानाम् इतरे वचनरूपे लिखत । (6)

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
१) स्मरन्	स्मरन्तौ	स्मरन्तः
२) प्रचलतः	प्रचलतोः	प्रचलताम्
३) लालयन्ती	लालयन्त्यौ	लालयन्त्यः
४) मोदमानस्य	मोदमानयोः	मोदमानानाम्
५) शृण्वत्यै	शृण्वतीभ्याम्	शृण्वतीभ्यः
६) खादता	खादद्भ्याम्	खादद्भिः

(आ) आवरणे दत्तस्य क्रियापदस्य उचितं शतृ-प्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत । **(6)**

१) शिशुः क्षीरं पिबन् हसति । (पिबति)

२) गच्छन्ति यानानि अहं दृष्टवती । (गच्छति)

३) व्याधः धावन्तं मृगम् अनुसृतवान् । (धावति)

४) क्रीडन्त्योः बालिकयोः पुस्तके एते । (क्रीडति)

५) वेगेन प्रवहन्त्यां नद्यां मीनाः सन्ति । (प्रवहति)

६) लिखन्त्या छात्रया मध्ये-मध्ये चिन्तनं कृतम् । (लिखति)

(इ) क्रियापदस्य उचितं शानच्-प्रत्ययान्तं रूपं रिक्तस्थाने लिखत । **(6)**

१)कार्यं कुर्वाणं पुत्रं दृष्ट्वा माता सन्तुष्टा । (कुरुते)

२) कष्टानि सहमाना सा क्षमया जीवति । (सहते)

३) भिक्षुकः धनं याचते । कश्चन धनं याचमानं भिक्षुकं तं कश्चन निन्दितवान् ।

४) बाधमानात् रोगात् शिशुः क्षीणबलः जातः । (बाधते)

५) पण्डितान् सेवमानस्य रामस्य समीपं भवान् गच्छतु । (सेवते)

६) देवः त्रायते । त्रायमाणस्य देवस्य भक्तः अनुग्रहं प्राप्नोत् ।

(ई) सति-सप्तमी-प्रयोगं कृत्वा वाक्यानि लिखत । (3)

१) श्रीरामः वनं गतः । दशरथः प्राणान् त्यक्तवान् ।

श्रीरामे वनमं गते सति।

२) यदा महिला प्रस्थितवती तदा तस्याः सखी आगता ।

महिलायां प्रस्थितवत्यां सत्यां।

३) परीक्षाभवने यदा छात्राः लिखन्तः आसन् तदा परिशीलकः प्रविष्टवान् ।

छात्रेषु लिखत्सु सत्सु।

(।।) (अ) सन्धिं कुरुत । सन्धिनाम च लिखत । (पञ्चानाम्) (5)

१) एषः + इच्छति (२)छात्रः + तिष्ठति (३) तत् + शुभम् (४) पतद् + हिमम्

(५) चित् + मयम् (६) मुं + डनम् (७) बालः + हसति (८) पितुः + आज्ञा ।

	सन्धि-विभागः	सन्धिनाम
१)	एष इच्छति	विसर्ग - लोप:
२)	छात्रस्तिष्ठति	विसर्ग - सकार:
३)	तच्छुभम्	श्चुत्वम् - छत्वम्
४)	पतद्धिमम्	पूर्वसवर्ण:
५)	चिन्मयम्	अनुनासिका
6)	मुण्डनम्	परसवर्ण:
7)	बालो हसति	विसर्ग-उत्वम्
8)	पितुराज्ञा	विसर्ग - रेफ:

(आ) सन्धिं विभज्य सन्धिनाम लिखत । (पञ्चानाम्) (5)

१) रामश्छात्रः (२) तड्डमरुः (३) मधुलिडस्ति (४) षडाननः

(५) अस्मत्पुत्रः (५) वाणीं वन्दे (६) कम्पनम् (७) बालस्ततः (८) मुनिरिति ।

	पदम्	सन्धिनाम
१)	रामः + छात्रः	विसर्ग - सकार / श्चुत्वम्
२)	तत् + डमरु:	जश्त्वम् / ष्टुत्वम्
३)	मधुलिट् +अस्ति	जश्त्वम्

४) षट् + आननः ---------- जश्त्व ----------

५) अस्मद् + पुत्र: ---------- चर्त्वम् ----------

वाणीम् + वन्दे - अनुस्वार:

कं + पनम् - परसवर्ण:

बाल: + तत: - विसर्ग - सकार

मुनिः + इति - विसर्ग - रेफ:

(III) (अ) एतानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्चानाम्) (5)

१) ज्ञात्वा (२) पाठयितुम् (३) खादितव्यम् (४) लभमानः (५) धावन्त्यः (६) गम्यते ।

१) धर्मं **ज्ञात्वा** अपि दुर्योधन: तं न अनुसृतवान् ।

---

२) अर्चक: वेदान् **पाठयितुं** प्रतिदिनं वेदपाठशालां गच्छति ।

---

३) बालकेन फलं **खादितव्यम्**।

---

४) नूतनं वस्त्रं **लभमान:** बालक: सन्तोषम् अनुभूतवान्।

---

५) **धावन्त्य:** महिला: गीतं शृण्वन्ति ।

---

६) छात्रेण विद्यालय: **गम्यते**।

(आ) उचितं कृदन्तरूपं / लकाररूपं लिखत । (दशानाम्) (5)

१) हस् (शतृ-स्त्री.) हसन्ती (२) श्रु (तुमुन्) श्रोतुम्

३) सह् (शानच्-पुं.) सहमान: (४) वस् (क्तवतु--पुं.) उषितवान्

५) पाल् (तव्यत्) पालयितव्यम् (६) रक्ष् (क्त्वा) रक्षित्वा

७) ध्यै (कर्मणि लट्) ध्यायते (८) धा (विधिलिङ्) दध्यात्

९) स्मृ (अनीयर्) स्मरणीयम् (१०) चुर् (शतृ--स्त्री.) चोरयन्ती

११) क्रीञ् (क्त-नपुं.) क्रीतम् १२) लभ् (लङ् लकार:) अलभत्

(इ) उचित-पदं " ✓ " इति चिह्नेन अङ्कयत । (5)

१) "गच्छन्ती" - अस्य चतुर्थी विभक्तिरूपम् (गच्छन्तीनाम / गच्छन्त्याः / गच्छन्त्यै) ।

२)" बुद्धिर्योगे" अत्र सन्धि: - (श्चुत्वसन्धिः / विसर्ग लोपः / विसर्ग-रेफः) ।

३) " सेव्- सेवते" - अस्य शानच्-पुंलिङ्ग-रूपम् (सेव्यमानः / सेव्यते / सेवमानः) ।

४) "शृणोति" – अस्य कर्मणि रूपम् (श्रूयते / श्रूयमाणम् / श्रूणूयते)।

५) " रोदिति"- अस्य क्त प्रत्ययः (रोदितः / रुद्यते / रुदितः) ।

(ई) गणे अनर्हं पदं पृथक्-कुरुत । **(4)**

उदा.	**पश्यन्ती,**	**शृण्वती,**	**वदन्ती,**	**नमन्ति**
१)	गङ्गा	यमुना,	सरस्वती,	कपिला
२)	अयोध्या,	मथुरा,	काशी,	रामेश्वरम्
३)	अर्जुनः,	कौन्तेयः,	हृषीकेशः,	गुडाकेशः
४)	सीता,	अहल्या,	मन्दोदरी,	गान्धारी

(IV) (अ) मेलयत । **(5)**

१) अणिमा	मोक्षपुरी	(5)
२) भयानकः	चिरञ्जीवी	(4)
३) धैवतम्	सिद्धिः	(1)
४) विभीषणः	रसः	(2)
५) अवन्तिका	स्वरः	(3)

(आ) साधु ✓ / असाधु X इति लिखत । **(5)**

१) मूकः इति कश्चन देवः आसीत् । ---------- ।

२) इन्द्रः वार्तां श्रुत्वा सन्तुष्टः । ---------- ।

३) भोगे दैन्यभयं भवति । ----------।

४) उपमा कालिदासस्य, भारवेः पदलालित्यम् ।---------- ।

५) भवितव्यानां द्वाराणि भवन्ति सर्वत्र ।---------- ।

द्वितीयः भागः - संस्कृतभाषया उत्तराणि लिखत ।

(V) एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्) **(5)**

१) द्वारकानगरं कुत्र अस्ति ? समुद्रतीरे

२) धर्मराजस्य भीतिः का ? यागस्य मध्ये विघ्नः भवति

३) श्रीकृष्णः किं कर्तुं निश्चितवान् ? यज्ञयात्रां

४) अर्जुनः कुत्र अवसत् ? इन्द्रकीलपर्वते

५) इन्द्रः किमर्थं मुनिवेषं धृतवान् ? अर्जुनस्य परिक्षां कर्तुं

६) श्रीकृष्णः केन सन्तुष्टः जातः ? उद्धवस्य वचनेन

७) शिशुपालः किं न असहत ?
सभायां कृतां श्रीकृष्णस्य पूजाम्

(VI) (अ) गद्यांशं पठित्वा संस्कृतेन उत्तरं लिखत । (6)

सप्तशतवर्षात्मके (११०० त: १८०० पर्यन्तम्) विदेशीयानाम् आक्रमणसङ्घर्षयुगे अन्तिमविजयस्य शिल्पी आसीत् छत्रपतिः । १६३० वर्षस्य फेब्रवरीमासस्य नवदशे दिनाङ्के शिवनेरीदुर्गे शिवस्य जन्म अभवत् । पिता शहाजिराजः माता च जीजाबायी । स्वाभिमानः देशं प्रति अभिमानः च यथा पुत्रे वर्धेत तथा अम्बा तं पालितवती । बाल्यकालैव शिवाजिः धैर्यशाली, तीक्ष्णमतिः च आसीत् । सः स्वस्य महतः जीवनस्य प्रेरणां जन्मना एव प्राप्तवान् इति भाति । तस्य शिक्षणाय पिता, वयोवृद्धं ज्ञानवृद्धं राजनीतिनिपुणं कोण्डदेवं नियुक्तवान् । गुरुणा उक्ताः रामकृष्णयोः, भीमार्जुनयोः, हनुमतः, वीराणां च कथाः शिवाजिः आसक्त्या (इच्छया) शृणोति स्म । क्रीडाः अपि तस्मै अत्यन्तं रोचते । तत्रापि समवयस्कैः बालकैः सह तादृशे क्रीडने तस्य रुचिः आसीत् यत्र सः मृत्तिकया दुर्गं रचयित्वा युद्धं करोति स्म । छत्रपतिशिवाजेः जन्मदिनं हिन्दुभूमेः इतिहासे अमृतदिनम् इव आसीत् ।

१) शिवाजेः गुरुः कीदृशः आसीत् ? वयोवृद्धः ज्ञानवृद्धः राजनीतिनिपुणः च

२) गद्यांशतः भूतकालार्थ-बोधक-पदानि चित्वा लिखत । आसीत्, अभवत्, पालितवती, प्रयुक्तवान्, नियुक्तवान् स्म , प्राप्तवान्

३) माता जीजाबायी शिवाजिं कथं पालितवती ? स्वाभिमानः देशं प्रति अभिमानः च तथा पुत्रे वर्धेत

४) गुरोः सकाशात् बालकः शिवाजिः केषां कथाः श्रुतवान् ? रामकृष्णयोः ,भीमार्जुनयोः , हनुमतः , वीराणां

५) बालकं शिवाजिं दृष्ट्वा एव ज्ञायते स्म यत् एषः अग्रे साम्राज्यम् पालयिष्यति इति । कथम् ?

६) गद्यांशे विद्यमानानि अव्ययपदानि चित्वा लिखत ।
पर्यन्तम् , च प्रति , यथा , तथा , एव, इति, अपि, तत्रापि, सह, यत्र, इव

(आ) एकं विषयमधिकृत्य 6-8 वाक्यैः संस्कृतेन प्रबन्धं लिखत । (5)

(१) संसकृतसम्भाषणाय मम प्रयत्नः । (२) प्रातःस्मरणीयाः ।

तृतीयः भागः (संस्कृत / तमिल् / आङ्ल / मातृभाषया वा लिखत)

(VII) (अ) पदविभागम्, अन्वयं, तात्पर्यं च लिखत । (एकस्य श्लोकस्य) (6)

१) ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥ (अथवा)

२) स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन् ॥

(आ) ससन्दर्भं विवृणुत । (द्वे एव) (6)

१) "मुनिश्रेष्ठ । तवागमनेन अस्माकं जन्म सफलम्" । कि - भीमयुधिष्ठिरयोः संवादः । अर्जुनस्य इन्द्रकीलप्रयाणम्। - यु - व्य

२) "श्रीकृष्णः एव सर्वोत्तमः पूजार्हः " । शि - शिशुपालस्य वधः - भी-यु

३) "शिशुपालः शूरः, सः युद्धसन्नाहं करोति । त्वं तं शरणं गच्छ" । शि - शिशुपालस्य वधः - दू - कृ

४) "दुर्योधनः राज्यसिंहासने स्थितः । तथापि भवतां विषये स भीत:"। शि - धर्मराजाय द्रौपद्याः उपदेशः - कि - यु

(VIII) (अ) सन्धिच्छेदं प्रदर्श्य प्रतिपदार्थं तात्पर्यं लिखत । (एकस्य सुभाषितस्य) (5)

१) आयत्यां गुणदोषज्ञः तदात्वे क्षिप्रनिश्चयः ।
अतीते कार्यशेषज्ञो विपदा नाभिभूयते ॥

अथवा

२) सत्यं तपो ज्ञानमहिंसतां च
विद्वत्प्रणामं च सुशीलतां च ।
एतानि यो धारयते स विद्वान्
न तत्र शास्त्राध्ययनं हि कारणम् ॥

(आ) एकं न्यायं विवृणुत । (2)

पिष्टपेषणन्यायः / घट्टकुटीप्रभातन्यायः / बकबन्धप्रयासन्यायः

(इ) एकस्याः प्रहेलिकायाः उत्तरम् अर्थं च लिखत । (3)

१) पूजायां किं पदं प्रोक्तं किं वा पुरुषवाचकम् ।
क आयुधतया ख्यातः प्रलम्बासुरविद्विषः ॥ (अथवा)

२) राज्ञः सम्बोधनं किं स्यात् ? सुग्रीवस्य तु का प्रिया ?
अधनास्तु किमिच्छन्ति ? आर्तैः किं क्रियते वद ॥

(ई) एकस्याः सूक्तेः अर्थं लिखत । (2)

१) उत्तिष्ठत, जाग्रत, प्राप्य वरान्निबोधत ।

२) सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरणप्रवृत्तयः ।

वदतु संस्कृतम् ॥ शुभम् ॥ *जयतु भारतम्*